

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ ИНГУШЕТИЯ
ГБОУ " СОШ №5 г. Сунжа "

УТВЕРЖДЕНО

Директор ГБОУ «СОШ №5 г. Сунжа»

_____ Евкурова З.И.

Приказ №122 от «28» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по ингушскому языку и литературе в 5 кл.

Составитель: Булгучева Д.М.

Календарно – тематически план

5 класс, грамматика, 2023 - 2024 д.ш.

Кхетадайтара каьхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт доккхий декхараш. Керттерча даькъе уж да хьалкхувш йоагла тӀехье эздел долаш, гӀулакхаца, нахаца товш, Ӏимерза, ший моттиг дӀалаца ховш, Даьхе а, къам а, дезал а лоархӀаш, шийна хьалхашка латт декхараш кхетадеш, цу хьакъехьа къахьегаш, дийша, Ӏилман лардаш Ӏомаяь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхейр. Адамий вахар дегӀадоагла Ӏилма, техника, культура дегӀадарца. Царга хьежжа хила деза дешархошта тахан беш бола хьехьам. Школашка вахарцара бувзам чӀоагӀбаро дӀадех хьехархошкара алсама дешархой теркам тӀабахийта дезар- дукхагӀча даькъа шоашка уйла яйтар, Ӏилман лардаш тошкаш болх байтар, Ӏомадаьчох тӀехьагӀа вахаре пайда эца ховргдолаш. Наьна мотт Ӏомабар, грамматика хар боккха лоархӀам болаш да дешархой кхетам дегӀабоалабара, хӀана аьлча, мотт Ӏомабарца кхетаю метта хозал, из бӀаьхий хилар, кхыча къамий мотт а дикагӀа кхетабу бераша, цар культура йовза а новкъостал ду. Дешархошта дӀахьехар хила деза уж кхетаргболаш, цӀенача, аттача меттала, Ӏомадаьчох ма хулла дукхагӀа пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьакъоастадеш, цунна теркам тӀабохийташ, грамматически бокъонаш вӀаши юсташ бе беза ший болх.

Наьна метта уроках тӀа дешархоша гӀалгӀай метта грамматически лардаш Ӏомаю, къамаьл шаьрдара балхаш а ду.

5-9 классашка гӀалгӀай мотт хьехар дӀадоладу юхьацарча классашка Ӏомадаьр кердадаккхарца, тӀехьагӀа синтаксисахи пунктуацехи, фонетикахи, орфографехи, лексикахи юкьара кхетам лу, дӀахо морфологех цӀердоши белгалдоши Ӏомаду.

5-ча классе керттера уйла тӀайохийт фонетика Ӏомаяра, хӀана аьлча из ховш ца хуле, дӀахо деша хала хургда. Фонетика хьехара декхар да гӀалгӀай метта оазий башхалонаш шаьра йовзийтар, литературни гӀалгӀай мотт Ӏомабара а шаьрбара а новкъостал а деш. ГӀалгӀай метта йӀаьхеи лоацей мукъа оазаш, дифтонгаш предложене чулоацамга, маӀанга хьежжа мара гуча а ялац, еша а лац.

Лексикеи фразеологии Ӏомаю 5-6 кл. Цу хьакъехьа из тема Ӏомаеш хӀара дешархочоа ха деза къамаьла юкъе доагӀача дешай маӀан, цар лакхье еза шоай деша ганз. ХӀара къаман мотт кхыча метта пайда а эцаш, бӀаьхий хилар кхетаде деза бераша, цул совгӀа, дешай ганзах пайда эца ха деза.

5-ча классе доладу грамматически даькъа – морфологи Ӏомаю. Из болх дӀахо дӀахьу 6-7 классашка. Из раздел я къамаьла доакъоеш кхетам луш, хьалха царех Ӏомадаьр кӀоаргдеш, шердеш. Къамаьла доакъош Ӏомадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха. Къамаьла доакъош Ӏомадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха. ХӀара къамаьла даькъа семантический (къаьсттача дешай, формай лоархӀам гойтар), морфологический (дешай грамматически категореш – класс, таьрахь, легар, ишт. кх. дӀ.), синтаксический (предложенена юкьера дешай гӀулакх) таьха Ӏомабу дешархой. 8-9 классашка синтаксиси стилистикеи Ӏомаю. Цу даькъе дешархой дика кхеташ хила беза предложенешта юкьерча дешай мел долча бувзамех.

Грамматика 1омаеш дешархой ха декхарийла ба деша лард, чаккхе, овла, дешхьалхе, суффикс, уж яздара бокьонаш; кьамаьла доакьош, цар нийса яздара бокьонаш; предложеной тайпаш, предложеной чура дешай бувзам, предложено маьженаш. Берашта ха деза дош мишта хьахиннад , из малаг1а кьамаьла дакъя да, ишт. кх. д1.

Чоалхане-караара предложенош 1омаеча хана дешархой кхетабе беза предложеношка керттераяри карараяри кьоастае ховргдолаш, царна юкьера бувзам тахка могоргдолаш.

Синтаксис 1омаеча хана хьехархо декхарийла ва интонаце зем а боаккхаш, цунах пайда эцара торонех дешархой дика д1акхетабе, х1ана аьлча, интонаци хувцаро предложено ма1ан а сецара хьаракаш а хувца тарлу.

Дешархой кьамаьла культура лакхьари 1омадаьчун навькаш дег1айоалаяри хила деза х1ара урока. Из болх д1ахьу тайп-тайпара упражненеш кхоачашъярца. Упражненеша новкьостал ду 1омаяь бокьо ч1оаг1ье, орфографически а пунктационни а говзал ч1оаг1ье,грамматически материал дикаг1а кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзаденна кьамаьл шаьрдеш дешархой теркам т1абахийта беза хьехархочо сочиненеш, изложенеш язъяра, говзамеча текста тохкам бе 1омабара. Миччахьа экскурсе бахача, шоашта дайнар, дайзар шаьрача меттаца, 1омадаьчих пайда эцаш, 1алама сурт, дайначун сурт дилла ховш хила беза дешархой.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хьехархочо бераш, кьамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш.

Х1ара уроках, кердачих хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш.

Х1ара шу д1адолалуш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна кьамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беза.

5-9 классашка г1алг1ай мотт хьехара г1улакх доагг1ача тайпара д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, х1аьта шоаш 1омабеча кхыча кьамий меттай бокьонаш йовза атта хургда.

Юкьярча школе дувзаденна кьамаьл шаьрдара долча йоазоний боарам.

Йоазон балхий тайпаш

Классаш

5 6 7 8 9

Боарам

Изложенеш

8 8 8 9 7

Говзамеча литературара темаех лаьца сочиненеш:	2	3	3-4		
Дешархоша шоашкара дагалаьцача темаех языю сочиненеш.	2	2	2	3	3

5-9классашка дешархошта луча диктантий дешай боарам.

5-ча класса - 80-90 дош

6-ча класса - 90-105 дош

7-ча класса - 105-120 дош

8-ча класса - 120-135 дош

9-ча класса - 135-145 дош

Текст хоржаш а ешаш а хила эшаш дар:

1. Диктанта текст литературни наьна меттаца язъь дешархой кхетаргболаш хила еза.
2. Тахкара диктант шоллаг1ча е кхоалаг1ча урока т1а язъйича бакъахъа хургъа.

Хъехархочо, сих ца луш, текст 1оеша еза, дош алара лит-ни бокъонаш толха ца еш. Ше из йийша ваьлча, дешархой кхеташ боацар кьоастаду, бераша кхета ца ду хала дешаш доска т1а д1аязду.

Изложенена лаьрх1а йолча текста боарам.

5-ча класса - 100-120 дош

6-ча класса - 150-200 дош

7-ча класс - 220-250 дош

8-ча класса - 300-350 дош 9-ча класса - 350-450 дош.

№	Чулоацам	сахъат	Таърахъ	Таърахъ	Ц1аг1ара болх	Индив. болх
1	<i>Шолха алапаш (керд.)</i>	1			§ 2, упр. № 9	Лекъ – перепелка; моаш - куропатка
2	<i>Хоадора а къоастора а хъаракаш нийса яздар (керд.)</i>	1			§ 3, упр. № 13	Шурткъа – ласка; г1ам (да) – ведьма; оасар да - сорняк
3	<i>Къамаъла доакъош</i>	1			§ 4, упр. № 15	Седкъарк я – светлячок; галинг я – овечий сыр
4	Тахкара диктант	1			§ 5-6, упр. № 20	Лаймунда я – снеговик; ц1азинг да - пиала
5	Г1алатаицара болх.Къамаъла доакъош	1			§ 1 – 6 кердаяха	
6	<i>Ц1ердош, цун таърахъ, класс, дожараица легар (керд.)</i>	1			Упр. № 29	
7	<i>Белгалдешай легар, цар ц1ердешаицара бувзам</i>	1			Класе язде доладаъ «Тха юрт» яха дувцар д1ачакхдаккха	Хъаг1 я – зависть, злорадство; хъаг1 ба – тур (горный козел); хъаг1 ба – вьюн (вид вьющегося растения)
8	<i>Йовхъий ц1ерметтдешаш</i>	1			§ 8, упр. № 44	Пхъу ба – пес; сурилг я - кувшин
9	<i>Дешт1ехъенаиш деишхалхенаиш нийса язъяр</i>	1			§ 9, упр. №48	1аъхар ба – ягненок; Хулчи я - чувяк
10	<i>Цхъанкхийтта дешаш</i>	1			§ 10, упр. № 51	Ги я – расстояние между большим пальцем и мизинцем
11	<i>Предложене тайпаш.</i>	1			§ 11, упр. № 57	Баскилг да – кузнечик; догам да – вышивка, узор

12	<i>Предложене кертера маъженаш.Подлежащи.</i>	1			§ 13, упр. 71	Муам ба – мотив; Селасат да - иволга
13	<i>Сказуеми. Карардар</i>	1			§ 13, упр. № 81	Шоршал да - дроздь
14	<i>Предложене кертера маъженаш</i>	1			Бокъ.кердаяха	
15	Диктант	1			Упр№82	
16	<i>Предложене кертерза маъженаш. Г1алаташцара болх.</i>	1			§ 14, упр. № 88	
17	<i>Яържаси яржанзеи предложенеш</i>	1			§ 15, упр. № 99	Кхизг да – лукошко; лол ба – петля, темляк
18	<i>Цхъантайпара маъженаш йола предложенеш</i>	1			§ 16, упр. № 103	Бага ба – лучина, факел (хьалха лампа меттел боагабаъб)
19	<i>Цхъантайпарча маъженашта юкъе сецара хъаракаш</i>	1			§ 17, упр. № 107	Йис я (асараш д. т.) – иней; киназ да - церковь
20- 21	Изложени «Гуйре».	2			§ 14 – 16 кердаяха	
22	<i>Цхъантайпарча маъженашта хьалха латта чудерзора дешаш</i>	1			§ 18, упр. № 108	Сармак ба – дракон; чкъорд я - жаворонок
23	<i>Г1адерзар</i>	1			§ 19, упр. № 108	Г1аг1 да – кольчуга; караз да - коновязь
24	<i>Чоалхане преложенеш</i>	1			§ 20, упр. № 113	Кьоанзолг я – душегрейка, жилет
25	<i>Ма дарра къамаъл</i>	1			§ 21, упр. № 119	Тамаг1а да – тавро, клеймо; урд да – надел, участок пахотной земли

26	<i>Диалог</i>	1			§ 22, упр. № 125	Фос я – добыча; товг1а я – горн, печь, камин
27	<i>Диктант</i>	2			Бокъонаш кердаяха	Охка да – плетеная кожаная веревка
28	<i>оазаши, алапаши, алфавит</i>	1			Предложенеш оттае	
29	<i>Мукъеи мукъазеи оазаи</i>	1			§ 24, упр. № 131	Лаяжг да – кожаный мешок; мел1а да - ящерица
30	<i>Зовнеи, къореи, лака т1ареи оазаи</i>	1			§ 25, упр. № 139, 147	Пкъи я – молозиво; фуъ ба - фураж
31	<i>Шолха мукъа а мукъаза а алапаи</i>	1			§ 26, упр. № 154	Чагарг я – лишай; шана я - морж
32	<i>Шола мукъаза алапаи юкъе доаг1а</i>	1			§ 27, упр. № 162	Арг1аш я – токование, воркованье, кудахтанье
32	<i>Шола мукъаза алапаи юкъе доаг1а дешаи нийса яздар</i>	1			§ 27, упр. № 172	Бурилгмоза ба – шмель; му1ачоапилг я – жук-рогач
33	<i>Алап «й»</i>	1			§ 28, упр. №182	Зунгатий боарз ба - муравейник
34	<i>Сочинени</i>	1			§ 22 – 27 кердаяха	
35	<i>Дифтонгаи</i>	1			§ 29, упр. № 188	Къорасарсал, къоришк я - глухарь
36	<i>Й1аъхеи лоацеи мукъа оазаи</i>	1			§ 30, упр. № 197	Нажарг я – наковальня; хаьлг да – побег растения, стебель
37	<i>Йови йола лоаца мукъа оаз «а»</i>	1			§ 31, упр. № 201	Хьулам ба – убежище
38	<i>Ч1оаг1еи к1аьдеи хъаракаи</i>	1			§ 32, упр. № 208	Шолх я – черемуха; эреш я - заросли
39	<i>Лексика, дешай ма1ан</i>	1			§ 33, упр. № 213	Масхам да – квас; мук1арло я -признание
40	<i>Шоай ма1анах а т1аийцача ма1анах а лела дешаи</i>	1			§ 34, упр. № 217	Ц1окъал я – каприз; кхоардам ба - позор

41	<i>Омонимаш</i>	1			§ 35, упр. № 221	Г1оттам ба – восстание; й0161арг ба – анютины глазки
42	<i>Синонимаш</i>	1			§ 36, упр. № 225	Зенгал да – купорос (медный); нач1ал я - талант
43	<i>Антонимаш</i>	1			§ 36, упр. № 232	Г1окказ ва – пастух; дундал ва - оболтус
44	<i>Диктант</i>	1			Предложенеш оттае	
45	<i>Г1алаташцара болх Ц1ердош, цун лоарх1ам</i>	1			§ 37, упр. № 239	Говрбарг я – подорожник; говзанча ва – мастер, специалист, искусник
46	<i>Доалареи юкъареи ц1ердешаш, уж нийса яздар</i>	1			§ 38, упр. № 243	Гойтам ба – показатель, показание; гажал ва - невежа
47	<i>Ц1ердешай таърахъ</i>				§ 39, упр. № 248	Гурмали да – шелковый платок; гуришк да – грош (устар.)
48	<i>Ц1ердешай грамматически классаш</i>				§ 40, упр. № 256	Хьяърмарг я – харцлер; к1удилг я - крыжовник
49	<i>Ц1ердешай дожарааш цар хаттарааш</i>	1			§ 41, упр. № 261	Йийхъдаъд – удобрить почву
50	<i>Сочинени</i>	1			§ 37 – 40 кердаяха	
51	<i>Ц1ердешай легарий тайнаш, 1- г1а легар</i>	1			§ 43, упр. № 291	Атаг1е я – долина; арг1е я – холмистая местность
52	<i>Шоллаг1а легар. Кхоалаг1а легар</i>	1			§ 44, упр. № 298	1ункара – кувыркком, кубарем
53	<i>Ц1ердешай дожараашца цийса яздар</i>	1			§ 46, упр. № 309	Йилбазговр я – стрекоза
54	<i>Ц1ердешаш кхоллара наькъаш.</i>	1			§ 48, упр. № 318	1ов я – крупа, пшено, икра рыбная, мох (омонимы)

55	<i>Лардаш в1ашаг1ъетташ керда ц1ердешаш хъадар</i>	1			§ 49, упр. № 330	Хъех я – липа; к1ацхал я - акация
56	<i>Ц1ердешай нийса яздар бокъонаш</i>	1			§ 50, упр. № 334	Яъча я – дождливая погода
57	<i>Дацардош ца ц1ердешашца нийса яздар</i>	1			§ 51, упр. № 336	Бийдолг ва – гном; борцах я - барсук
58	Диктант	1			§ 46 – 52 кердаяха	
59	<i>Г1алаташцара болх</i>	1			Упр. № 341	
60	<i>Ц1ердош кердадакхар</i>				Упр. № 344	Ц1улла – на третий день вперед
61	<i>Белгалдош, цун лоарх1ам</i>	1			§ 53, упр. № 350	Ц1умоака – на четвертый день вперед
62	<i>Белгалдешай ц1ердешашцара бувзам</i>	1			§ 54, упр. № 354	Ц1улц1умоака – на пятый день вперед
63	<i>Мишталли белгалдешаш</i>	1			§ 55, упр. № 357	Г1аба я – кандалы, оковы; г1алг1аскхе - казак
64	<i>Белгалдешай ло1амеи ло1амзеи формаи</i>	1			§ 55, упр. № 361	Й1овхараш я – кашель, грипп, насморк; г1адаг1илгаш доала - щекотливый
65	<i>Относителъни белгалдешаш</i>	1			§ 56, упр. № 365	Г1андг1илг да – таракан; г1айрах – точильный камень
66	<i>Г1аозара бегалдешаш</i>	1			§ 57, упр. № 368	Къаъра къу ва – вор рецидивист
67	<i>Белгалдешаш дожжараица хувцадалар, цар чаккхенаи нийса язъяр</i>	1			§ 58, упр. № 374	Г1армахо ва – крымский татарин; талмач ва – переводчик; г1орг1аст ба - расшиль
68	<i>Белгалдеша морфологически тохам</i>	1			§ 61, упр. № 385	Тайша – бурый, серовато- бурый (о масти коров); муа ба – рубец, шрам

